

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
“УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ”
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ СТОМАТОЛОГІЇ ТА
ЛАБОРАТОРНОЇ МЕДИЦИНИ
Кафедра стоматології післядипломної освіти**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

**В.о. директора навчально-наукового
інституту стоматології та
лабораторної медицини**

Євген КОСТЕНКО

«01» вересня 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА
циклу тематичного удосконалення
« Невідкладні стани в стоматологічній практиці
та тактична медицина»

Галузь знань 22 “Охорона здоров'я”
Спеціальність 221 “Стоматологія”

Робоча програма циклу тематичного удосконалення *«Невідкладні стани в стоматологічній практиці та тактична медицина»* галузі знань 22 “Охорона здоров'я”, спеціальність 221 “Стоматологія”.

Розробники: Потапчук А.М. - завідувач кафедри стоматології післядипломної освіти, доктор медичних наук, професор., Алмаші В.М. – доцент кафедри стоматології післядипломної освіти.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри стоматології післядипломної освіти

Протокол від “26” серпня 2025 року № 1

Завідувач кафедри _____ Анатолій ПОТАПЧУК

Робоча програма схвалена на засіданні науково-методичної комісії навчально-наукового інституту стоматології та лабораторної медицини ДВНЗ “Ужгородський національний університет”

Протокол від “01” вересня 2025 року № 1

Голова науково-методичної комісії
навчально-наукового інституту
стоматології та лабораторної медицини _____ Оксана КЛІТИНСЬКА

“01” вересня 2025 року

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІН

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів – 6	вибіркова	
	Рік підготовки:	
	1-й	
Кількість модулів – 2	Семестр:	
	1	
Змістових модулів – 4	1	2
	Лекції:	
Загальна кількість годин – 180	30	30
	Практичні (семінарські):	
Тижневих годин: для денної форми навчання:	30	30
	Лабораторні:	
аудиторних – 60	Не передбачені	
самостійної роботи – 120	Самостійна робота:	
для заочної форми навчання:	120	120
	Вид контролю:	
аудиторних – 60	залік - 1	
самостійної роботи – 120	Форма контролю:	
	іспит - 2	

1. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Основна мета навчальної дисципліни «Невідкладні стани, перша допомога на амбулаторному прийомі» спрямована на навчання та демонстрацію практичних навичок лікаря — стоматолога, необхідних для швидкого обстеження пацієнтів та ефективного проведення реанімаційних заходів. Програма базується на стандартах надання невідкладної допомоги у відповідності до рекомендації Європейської Ради Реанімації.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «Невідкладні стани, перша допомога на амбулаторному прийомі» є опанування таких навчальних дисциплін освітньої програми:

1. Реаніматологія та анестезіологія.
2. Екстренна медична допомога.
3. Загальна хірургія.
4. Внутрішня медицина.
5. Хірургічна стоматологія.

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «Невідкладні стани, перша допомога на амбулаторному прийомі», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Знання	ПРН 1.1.
Сучасні передові концептуальні та методологічні знання в галузі істоматології та суміжних галузей знань.	ПРН 1.2.
Праці провідних зарубіжних вчених, наукових шкіл та фундаментальних праць у галузі дослідження.	ПРН 1.3.
Принципи фінансування науково-дослідної роботи та структури кошторисів на її виконання.	
Уміння	ПРН 2.1.
Формулювати мету власного наукового дослідження в	

контексті світового наукового процесу, усвідомлювати його актуальність і значення для розвитку інших галузей науки.	ПРН 2.2.
Формулювати загальну методологічну базу власного наукового дослідження.	ПРН 2.3.
Проводити комплексні дослідження в галузі науково-дослідницької та інноваційної діяльності, які приводять до отримання нових знань.	ПРН 2.4.
Уміння формувати команду дослідників для вирішення локальної задачі (формулювання дослідницької проблеми, робочих гіпотез, збору інформації, підготовки пропозицій).	ПРН 2.5.
Формулювати наукову проблему з огляду на стан її наукової розробки та сучасні наукові тенденції.	ПРН 2.6.
Формулювати наукову проблему з огляду на стан її наукової розробки та сучасні наукові тенденції.	ПРН 2.7.
Формулювати робочі гіпотези та моделі досліджуваної проблеми.	ПРН 2.8.
Аналізувати наукові праці в галузі стоматології, виявляючи дискусійні та мало досліджені питання.	ПРН 2.9.
Здійснювати моніторинг наукових джерел інформації відносно досліджуваної проблеми.	ПРН 2.10
Визначати інформаційну цінність джерел шляхом порівняльного аналізу з іншими джерелами.	ПРН 2.11.
Уміння визначати принципи та методи дослідження, використовуючи міждисциплінарні підходи.	
Підготувати запит на отримання фінансування, звітну документацію.	

Комунікація

Спілкування в діалоговому режимі з широкою науковою спільнотою та громадськістю в галузі стоматології.	ПРН 3.1.
Кваліфіковано відображати результати наукових досліджень у наукових статтях в фахових виданнях, вести конструктивний діалог з рецензентами та редакторами.	ПРН 3.2.
Професійно презентувати результати своїх досліджень на міжнародних наукових конференціях, семінарах, практично використовувати іноземну мову (в першу чергу - англійську) у науковій, інноваційній та педагогічній діяльності.	ПРН 3.3.
Здатність працювати в команді, мати навички міжособистісної взаємодії.	ПРН 3.4.
Уміння використовувати сучасні технології при спілкуванні, обміні інформацією, зборі, аналізі, обробці, інтерпретації джерел.	ПРН 3.5.

Автономія та відповідальність

Ініціювати наукові та інноваційні комплексні проекти в галузі стоматології, лідерство та автономність під час їх реалізації.	ПРН 4.1.
Діяти, дотримуючись принципів соціальної відповідальності, на	ПРН 4.2.

основі етичних міркувань (мотивів).

Самовдосконалюватися, нести відповідальність за новизну наукових досліджень та прийняття експертних рішень. ПРН 4.3.

Приймати обґрунтовані рішення, мотивувати людей та рухатися до спільної мети. ПРН 4.4.

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Невідкладні стани, перша допомога на амбулаторному прийомі»

Очікувані результати навчання з дисципліни

**Шифр
ПРН**

- формування у здобувача ступеня доктора філософії загальних та фахових компетентностей, достатніх для проведення власного наукового дослідження за спеціальністю 221 – «Стоматологія», участі у колективній науково-дослідній роботі; достатніх для здійснення власної педагогічної діяльності у вищому навчальному закладі;
- створення умов для виконання здобувачем ступеня доктора філософії власного наукового дослідження та підготовки дисертації відповідно до вимог, що висуваються до дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі охорони здоров'я за спеціальністю «Стоматологія»;
- створення умов для оприлюднення та публікації проміжних та остаточних результатів власного наукового дослідження здобувача наукового ступеня доктора філософії у фахових періодичних виданнях та під час роботи наукових конференцій;
- створення умов для опанування аспірантами експериментальних методів діагностики в стоматології, набуття нових знань щодо сучасного стану клініко-лабораторних досліджень, спрямованих на оптимізацію лікувального процесу та розробку сучасних протоколів лікування;
- забезпечення оволодіння методиками викладання у вищому навчальному закладі та проведення навчальних занять;
- забезпечення якісного проміжного контролю виконання здобувачем ступеня доктора філософії власного наукового дослідження, створення умов для всебічної, об'єктивної фахової експертизи результатів власного наукового дослідження здобувача наукового ступеня доктора філософії, їх відповідності чинним вимогам до дисертаційних робіт;
- створення умови для підготовки до процедури захисту дисертації здобувача наукового ступеня у спеціалізованій вченій раді

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є:

1. Письмові , усні екзамени та заліки.
2. Семінари.
3. Практичні заняття.
4. Проекти.
5. Презентації.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання:

Форми поточного контролю: усне опитування, письмова робота, тестовий контроль;

Форма модульного контролю: письмова робота, комп'ютерний тестовий контроль;

Форма підсумкового семестрового контролю: залік.

Розподіл балів, які отримують здобувачі за поточний та модульний контроль.

Поточне оцінювання та самостійна робота															Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15	25	100
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5		

Оцінювання окремих видів навчальної роботи

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні (семінарські) заняття	10	25

Лабораторні заняття (допуск, виконання та захист)	-	-
Комп'ютерне тестування при тематичному оцінюванні	2	20
Письмове тестування при тематичному оцінюванні	10	15
...		
Презентація	1	5
Практичні навички	2	10
Есе	-	-
...		
Модульна контрольна робота	1	25
Разом		100

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Конвертація рейтингового балу у шкалу успішності ECTS.

Таблиця відповідності оцінок за різними шкалами

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		диференційована	недиференційована
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	Fx	незадовільно з можливістю повторного складання	незараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	незараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Примітка: за звичайний (недиференційований) залік національна оцінка “зараховано” відповідає оцінці від 60 до 100 балів за 100-бальною шкалою, а оцінка “не зараховано” - від 35 до 59 балів.

Оцінка з дисципліни FX (“2”) виставляється студентам, яким не зараховано хоча б один модуль з дисципліни після завершення її вивчення.

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Тема 1. Поняття про невідкладні стани та невідкладна допомога. Основні принципи медичної допомоги в стоматологічній практиці за стандартами Європейської Ради Реанімації. Оцінка гострого стану хворого. Підхід за системою ABCDE.

Тема 2. Принципи та методологія застосування апаратно — інструментальних методів невідкладної допомоги та реанімації хворих в амбулаторних стоматологічних умовах за стандартами Європейської Ради Реанімації. Принципи пульсоксиметрії, порядок подачі кисню пацієнту в гострому стані. Порядок вимірювання гемодинамічних показників.

Тема 3. Невідкладна допомога при патології серцево-судинної системи. ГКС: напад стенокардії, гострий інфаркт міокарда, раптова коронарна смерть. Гіпертонічна хвороба. Гіпертонічний криз. Синкопальні стани. Колапс. Кома. Клінічна та біологічна смерть.

Тема 4. Загальні принципи серцево-легеневої реанімації. Принципи проведення автоматичної зовнішньої дефібриляції за стандартами Європейської Ради Реанімації. Техніка непрямого масажу серця.

Тема 5. Невідкладна допомога при розладах нервової системи. Генералізований тоніко — клонічний напад. Судомний синдром. Гостре порушення мозкового кровообігу. Больовий шок. Особливості ведення стоматологічних хворих з психо-неврологічною патологією.

Тема 6. Невідкладна допомога при розладах ендокринної системи. Гіпо- і гіперглікемічна кома, кетоацидотична кома, гіпотиреоїдна кома та тиреотоксичний криз. Гостра недостатність надниркових залоз (гострий гіпокортицизм).

Тема 7. Анафілактичний шок, набряк Квінке, кропивниця, гострі токсикоз-алергічні ураження шкіри та слизових оболонок. Невідкладна терапія в амбулаторних умовах.

Тема 8. Невідкладна допомога при патології дихальної системи. Гострий напад бронхіальної астми. Набряк легень. Тромбоемболія легеневої артерії. Невідкладна допомога при гіпервентиляції та загостренні хронічного обструктивного захворювання легень (ХОЗЛ)

Тема 9. Невідкладна допомога при непрохідності дихальних шляхів. Асфіксія (клінічні форми). Правила та техніка проведення штучної вентиляції легень за стандартами Європейської Ради Реанімації. Застосування мішка Амбу та ротоглоткового повітропроводу. Техніка та принципи конікотомії.

Тема 10. Невідкладна допомога при ураженні токсичними речовинами (в т.ч. кислотами та лугами). Гострі отруєння. Обмороження. Стан гіпо- та гіпертермії. Електротравма.

Тема 11. Невідкладна допомога при травматичних ушкодженнях (в т.ч. ЩЛД). ЧМТ. Забій та струс головного мозку. Пошкодження спинного мозку.

Тема 12. Невідкладна допомога при кровотечах (в т.ч. ЩЛД). Методи та принципи зупинки кровотечі. Гострі шлунково — кишкові кровотечі.

Тема 13. Перелік лікарських препаратів та приладів для надання невідкладної допомоги в умовах стоматологічного кабінету (клініки).

Тема 14. Невідкладні стани у дітей. Оцінка гострого стану у дитини. Підхід ABCDE. Принципи та особливості проведення реанімації у дітей. Перша медична допомога при обструкції дихальних шляхів стороннім тілом.

Тема 15. Професіональні, етичні та правові аспекти надання невідкладної допомоги лікарем — стоматологом в амбулаторних умовах.

Модульна контрольна робота.

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання (денна, заочна)					
	у тому числі					
Усього	лекції	практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота	
1-й семестр						
Модуль «Невідкладні стани, перша допомога на амбулаторному прийомі»						
Тема 1. Поняття про невідкладні стани та невідкладна допомога. Основні принципи медичної допомоги в стоматологічній практиці за стандартами Європейської Ради Реанімації. Оцінка гострого стану хворого. Підхід за системою ABCDE.	12	2	2	-	-	8
Тема 2. Принципи та методологія застосування апаратно — інструментальних методів невідкладної допомоги та реанімації хворих в амбулаторних стоматологічних	12	2	2	-	-	8

умовах за стандартами Європейської Ради Реанімації. Принципи пульсоксиметрії, порядок подачі кисню пацієнту в гострому стані. Порядок вимірювання гемодинамічних показників.						
Тема 3. Невідкладна допомога при патології серцево-судинної системи. ГКС: напад стенокардії, гострий інфаркт міокарда, раптова коронарна смерть. Гіпертонічна хвороба. Гіпертонічний криз. Синкопальні стани. Колапс. Кома. Клінічна та біологічна смерть.	12	2	2	-	-	8
Тема 4. Загальні принципи серцево-легеневої реанімації. Принципи проведення автоматичної зовнішньої дефібриляції за стандартами Європейської Ради Реанімації. Техніка непрямого масажу серця.	12	2	2	-	-	8
Тема 5. Невідкладна допомога при розладах нервової системи. Генералізований тоніко — клонічний напад. Судомний синдром. Гостре порушення мозкового кровообігу. Больовий шок. Особливості ведення стоматологічних хворих з психо-неврологічною патологією.	12	2	2	-	-	8
Тема 6. Невідкладна допомога при розладах ендокринної системи. Гіпо- і гіперглікемічна кома, кетоацидотична кома, гіпотиреоїдна кома та тиреотоксичний криз. Гостра недостатність надниркових залоз (гострий гіпокортицизм).	12	2	2	-	-	8
Тема 7. Анафілактичний шок, набряк Квінке, кропивниця, гострі токсикоз-алергічні ураження шкіри та слизових оболонок. Невідкладна терапія в амбулаторних умовах.	12	2	2	-	-	8
Тема 8. Невідкладна допомога при патології дихальної системи. Гострий напад бронхіальної астми. набряк легень. Тромбоемболія легеневої артерії. Невідкладна допомога при гіпервентиляції та загостренні хронічного обструктивного захворювання легень (ХОЗЛ)	12	2	2	-	-	8
Тема 9. Невідкладна допомога при непрохідності дихальних шляхів. Асфіксія (клінічні форми). Правила та техніка проведення штучної вентиляції легень за стандартами Європейської Ради Реанімації. Застосування мішка Амбу та ротоглоткового повітропроводу. Техніка та принципи конікотомії.	12	2	2	-	-	8
Тема 10. Невідкладна допомога при ураженні токсичними речовинами (в т.ч. кислотами та лугами). Гострі отруєння. Обмороження. Стан гіпо- та гіпертермії. Електротравма.	12	2	2	-	-	8

Тема 11. Невідкладна допомога при травматичних ушкодженнях (в т.ч. ЩЛД). ЧМТ. Забій та струс головного мозку. Пошкодження спинного мозку.	12	2	2	-	-	8
Тема 12. Невідкладна допомога при кровотечах (в т.ч. ЩЛД). Методи та принципи зупинки кровотечі. Гострі шлунково — кишкові кровотечі.	12	2	2	-	-	8
Тема 13. Перелік лікарських препаратів та приладів для надання невідкладної допомоги в умовах стоматологічного кабінету (клініки).	12	2	2	-	-	8
Тема 14. Невідкладні стани у дітей. Оцінка гострого стану у дитини. Підхід ABCDE. Принципи та особливості проведення реанімації у дітей. Перша медична допомога при обструкції дихальних шляхів стороннім тілом.	12	2	2	-	-	8
Тема 15. Професійні, етичні та правові аспекти надання невідкладної допомоги лікарем — стоматологом в амбулаторних умовах. Модульна контрольна робота.	12	2	2	-	-	8
Всього:	180	30	30	-	-	120

6.3. Теми практичних (семінарських, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин	
		денна	Заочна
1.	Поняття про невідкладні стани та невідкладна допомога. Основні принципи медичної допомоги в стоматологічній практиці за стандартами Європейської Ради Реанімації. Оцінка гострого стану хворого. Підхід за системою ABCDE.	2	2
2.	Принципи та методологія застосування апаратно — інструментальних методів невідкладної допомоги та реанімації хворих в амбулаторних стоматологічних умовах за стандартами Європейської Ради Реанімації. Принципи пульсоксиметрії, порядок подачі кисню пацієнту в гострому стані. Порядок вимірювання гемодинамічних показників.	2	2
3.	Невідкладна допомога при патології серцево-судинної системи. ГКС: напад стенокардії, гострий інфаркт міокарда, раптова коронарна смерть. Гіпертонічна хвороба. Гіпертонічний криз. Синкопальні стани. Колапс. Кома. Клінічна та біологічна смерть.	2	2
4.	Загальні принципи серцево-легеневої реанімації. Принципи проведення автоматичної зовнішньої дефібриляції за стандартами Європейської Ради Реанімації. Техніка непрямого масажу серця.	2	2
5.	Невідкладна допомога при розладах нервової системи. Генералізований тоніко — клонічний напад. Судомний синдром. Гостре порушення мозкового кровообігу. Больовий шок. Особливості ведення стоматологічних хворих з психоневрологічною патологією.	2	2

6.	Невідкладна допомога при розладах ендокринної системи. Гіпо- і гіперглікемічна кома, кетоацидотична кома, гіпотиреоїдна кома та тиреотоксичний криз. Гостра недостатність надниркових залоз (гострий гіпокортицизм).	2	2
7.	Анафілактичний шок, набряк Квінке, кропивниця, гострі токсикоз-алергічні ураження шкіри та слизових оболонок. Невідкладна терапія в амбулаторних умовах.	2	2
8.	Невідкладна допомога при патології дихальної системи. Гострий напад бронхіальної астми. набряк легень. Тромбоемболія легеневої артерії. Невідкладна допомога при гіпервентиляції та загостренні хронічного обструктивного захворювання легень (ХОЗЛ)	2	2
9.	Невідкладна допомога при непрохідності дихальних шляхів. Асфіксія (клінічні форми). Правила та техніка проведення штучної вентиляції легень за стандартами Європейської Ради Реанімації. Застосування мішка Амбу та ротоглоткового повітропроводу. Техніка та принципи конікотомії.	2	2
10.	Невідкладна допомога при ураженні токсичними речовинами (в т.ч. кислотами та лугами). Гострі отруєння. Обмороження. Стан гіпо- та гіпертермії. Електротравма.	2	2
11.	Невідкладна допомога при травматичних ушкодженнях (в т.ч. ЩЛД). ЧМТ. Забій та струс головного мозку. Пошкодження спинного мозку.	2	2
12.	Невідкладна допомога при кровотечах (в т.ч. ЩЛД). Методи та принципи зупинки кровотечі. Гострі шлунково — кишкові кровотечі.	2	2
13.	Перелік лікарських препаратів та приладів для надання невідкладної допомоги в умовах стоматологічного кабінету (клініки).	2	2
14.	Невідкладні стани у дітей. Оцінка гострого стану у дитини. Підхід ABCDE. Принципи та особливості проведення реанімації у дітей. Перша медична допомога при обструкції дихальних шляхів стороннім тілом.	2	2
15.	Професійна, етична та правова відповідальність лікаря при наданні невідкладної допомоги лікарем — стоматологом в амбулаторних умовах. Модульна контрольна робота.	2	2
Разом		30	30

6.4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Підготовка до контролю засвоєння змістових модулів – теоретична підготовка, відпрацювання практичних навичок.	40	40
2	Особливості ведення стоматологічних хворих з психоневрологічною патологією.	6	6
3	Невідкладна допомога при нейростоматологічних захворюваннях.	6	6

4	Невідкладна допомога при ускладненнях місцевого знеболювання.	8	8
5	Невідкладна допомога при ускладненнях, що виникають під час стоматологічних маніпуляцій.	6	6
6	Невідкладна допомога при ускладненнях, що виникають після оперативних втручань на ЩЛД.	10	10
7	Синдром дисемінованого внутрішньосудинного згортання крові. Діагностичні критерії та невідкладна допомога.	5	5
8	Особливості надання невідкладної допомоги вагітним та пацієнтам із супутньою соматичною патологією в умовах стоматологічного кабінету.	5	5
9	Обліково-звітна документація невідкладних випадків в амбулаторних умовах.	4	4
10	Індивідуальна самостійна робота аспіранта – огляд навчально-методичної літератури, написання рефератів, проведення наукових досліджень	10	10
11	Підготовка до ПМК.	20	20
	Всього	120	120

7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Технічні засоби: тренувальний фантом дихання і зовнішнього масажу серця, стандартний реанімаційний набір, інші медичні прилади та засоби.

Обладнання: типове медичне обладнання та комп'ютерне забезпечення.

Програмне забезпечення — база тестів прекрок — 3 “невідкладні стани в стоматології”.

8. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література:

1. І.М. Скрипник, П.М. Скрипніков, Л.Я. Богашова, О.Ф. Гопко. Невідкладні стани в стоматологічній практиці. Навч. Посібник. К.: ВСВ “Медицина”, 2013. - 224с.
2. Phil Jevon. Basic Guide to Medical Emergencies in the Dental Practice. Second edition. Clinical management. Wiley Blackwell. Oxford UK. - 2014: P. - 252.
3. І.Г. Круповницька, Ю.Г. Кононенко, Н.В. Нейко, М.М. Рожко. Невідкладні стани на амбулаторному прийомі у стоматолога. Навчальний посібник. Нова книга. Вінниця. - 2017: 288 с.
4. І.І. Тітов, О.В. Волошинський, О.І. Дацюк. Алгоритми надання невідкладної допомоги при критичних станах. Навчальний посібник. Вид. 5-те допов. і випр. - Вінниця: Нова книга, 2012. - 344 с.
5. Бодулев О.Ю., Дикий О.М., Могильник А.І. та ін. Екстренна та невідкладна медична допомога. Навчальний посібник. - Вінниця: Нова книга, 2017. - 240 с.
6. Клінічні протоколи надання медичної допомоги. Медицина невідкладних станів : [зб. док.] / Департамент охорони здоров'я викон. органу Київ. міськради (Київ міськдержадмін.), Київ. міськ. наук. інформ.-аналіт. центр мед. статистики ; [відп. ред. Т. В. Марухно]. - Київ : МНІАЦ мед.статистики : Медінформ, 2015. 273 с. : рис., табл. - (Нормативні директивні правові документи). 22. Наказ МОЗ України від 15 січня 2014 р.
7. І.С. Зозуля, В.І. Боброва, А.В. Вершигора, Т.І. Ганджа, А.І. Зозуля, О.В. Іващенко, Ю.І. Марков, О.П. Мошенська, В.В. Орел, Б.І. Слонецький, М.Ф.Соколов, В.К. Худошин/Практичні навички з медицини невідкладних станів/ Київ. – 2008. – 163 с.
8. І.С. Зозуля, В.І. Боброва, Б.І. Слонецький, В.К. Худошин, Т.І. Ганджа, О.В. Іващенко, В.В. Орел. /Медицина невідкладних станів / збірник тестових завдань/ Київ. – 2008 - 159 с.
9. Наказ МОЗ України 29.08.2008 №500 / Про заходи щодо удосконалення надання екстреної медичної допомоги населенню в Україні.
10. Наказ МОЗ України від 15 січня 2014 р. № 34 «Про впровадження медикотехнологічних документів зі стандартизації екстреної медичної допомоги «Гіпертонічний криз», ««Раптова серцева смерть», «Гостра дихальна недостатність», «Гіповолемічний шок», «Гострі отруєння», «Тромбоемболія легеневої артерії».

Допоміжна література:

1. Екстренна медична допомога : [посібник] / [М. І. Швед та ін.] ; за ред. проф. М. І. Шведа. - Тернопіль : ТДМУ : Укрмедкнига, 2015. - 419, [3] с.

2. Диагностика и лечение неотложных состояний у детей: учебное пособие (2-е издание, доп.) А. П. Волосовец, Н. В. Нагорная, С. П. Кривоустов и др. – Донецк: Заславский А. Ю., 2010. – 160 с.
3. Диференційна діагностика генералізованої епілепсії та неепілептичних пароксизмів у дітей раннього віку.-Методичні рекомендації.-Київ.-2011.-22с.
4. Инсульты: тактика, стратегія ведення, профілактика, реабілітація та прогноз.-Монографія.-Київ.-2010.- 320 с.
5. Катэрино Дж. М., Кохан С. Медицина неотложных состояний. Перевод с англ. под ред. Д.А. Струтинского. 2-е издание. – М.: «МЕДпресс-информ, 2008. – 340 с.
6. Линг Л. Дж., Кларк Р. Ф., Эрикссон Т.Б., Трестрейх Ш Д.Х. Секреты токсикологии/ Пер. с англ. – М. СПб,,: Изд «БИНОМ» - Изд. Диалект, 2006. – 376 с.
7. Медицина невідкладних станів.-Підручник під ред. І. С.Зозулі.- К.:Медицина, 2012.- 728 с.
8. Медицина неотложных состояний. Избранные клинические лекции. Изд.3-е, испр. и доп./ Под ред. профессора Никонова В. В., Феськова А. Э., Федака Б.С. - Донецк: Заславский А. Ю., 2008 – Т.1. – 503 с.
9. Невідкладні стани при гострих отруєннях.-Навчальний посібник за редакцією професора Зозулі І. С., доцента Іващенко О. В. - Київ.-2008.- 104 с.
10. Неотложная эндокринология: Руководство для врачей. – М.: ООО «Медицинское информационное агенство», 2008. – 400 с.
11. Особливості застосування ларингеальних масок при невідкладних станах на догоспітальному та ранньому стаціонарному етапах. - Методичні рекомендації. – Київ, 2010. – 24 с.
12. Практичні навички з медицини невідкладних станів.-Навчальний посібник за редакцією професора Зозулі І. С.-Київ.-2008.- 164 с.
13. Методичні рекомендації для керівників баз стажування з підготовки лікарів-інтернів за спеціальністю «Медицина невідкладних станів».- Методичні рекомендації .-Вінниця.-2014.-30 с.
14. Алгоритм обстеження дітей з підозрою на наявність гострого порушення мозкового кровообігу. – Методичні рекомендації.-Вінниця.-2015.-25 с.
15. Глушко Л.В. Алгоритми надання невідкладної допомоги у критичних станах.- Вінниця: Нова книга, 2004. - 208 с.